Pvm
29.08.2008

Yliopistot
Tutkijakoulut

Dnro
10/504/2008

SA 11-09-2008

OPETUSMINISTERIÖ
MERITULLINKATU 10, HELSINKI
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO
PUH. (09) 160 04
FAX (09) 135 9335
etu.sukunimi@minedu.fi
Undervisningsministeriet
Sjötullsgatan 10, Helsingfors
PB 29
00023 *Statsrådet*
Tel. (09) 160 04
Fax (09) 135 9335
för.efternamn@minedu.fi
MINISTRY OF EDUCATION
MERITULLINKATU 10, HELSINKI
P.O. BOX 29
FIN-00023 GOVERNMENT
FINLAND
TEL. +358 9 160 04
FAX +358 9 135 9335
given.surname@minedu.fi
Ministère de l'Education
Meritullinkatu 10, Helsinki
B.P. 29
FIN-00023 Gouvernement
Finlande
Tél. +358 9 160 04
Fax +358 9 135 9335
pré.nom@minedu.fi
www.minedu.fi

Asia: Opetusministeriön tutkijakoulujen käytänteiden (6/504/2007, 22.3.2007) päivitys

Opetusministeriö lähettää tämän kirjeen päivittääkseen suosituksia opetusministeriön kustantamia tutkijankoulutuspaikkoja saaneille tutkijakouluille yliopistoissa.

1. **Tutkijakoulu** on yliopiston sisäinen, yliopistojen keskinäinen tai yliopistojen ja muiden toimijoiden yhteinen organisatorinen rakenne, jolla suunnitelmallistetaan tutkijankoulutusta tehokkaaksi, ohjatuksi ja ajallisesti hallituksi. Tutkijakoulula on johtoryhmä, joka vastaa koulun toiminnasta noudattaen yliopiston henkilöstöpoliittisia ja muita linjauksia sekä voimassa olevia sopimuksia. Viime kädessä vastuu koulusta on yliopistolla, monitoimijaisissa tutkijakouluissa koordinoivalla yliopistolla. Opetusministeriön rahoitus tutkijakoulujen toimintaan osoitetaan yliopistolle, joka maksaa palkan. Valtion talousarviossa yliopistojen toimintamenomomentilta tulevia palkkarahoja ei voi siirtää muulle organisaatiolle. Väitöskirjaa voi tehdä muuallakin kuin yliopistossa, mutta suorituspaikan tulee tukea tutkijakoululaisen kasvamista tutkimuksenteon ammattilaiseksi osana tutkimusyhteisöä. Tutkijakoululaisen tulisi suorituspaikasta riippumatta voida osallistua järjestetyille tohtoriopintojaksoille, kuten luennoille, seminaareihin ja harjoituskursseille.

Tutkijaopiskelija voi kuulua kerrallaan vain yhteen tutkijakouluun ja puolustaa väitöskirjaansa yhdessä yliopistossa, joka ainoana raportoi väitöskirjan tuloksenaan.

2. **Nelivuotinen koulutus yliopiston palvelussuhteisena työntekijänä**
Opetusministeriö on vuodesta 1995 osoittanut toimintamenomäärärahaa tutkijaopiskelijoiden täysipäiväiseen, pääsääntöisesti nelivuotiseen koulutukseen. Rahoitus osoitetaan tutkijakoulun taustayliopistolle, verkosto-

maisessa koulussa koordinaatioyliopistolle. Työsopimus yliopiston ja tutkijaopiskelijan välillä tulee solmia nelivuotiskaudeksi myös silloin kuin tutkijankoulutusrahoitusta yliopistojen toimintamenoista on osoitettu neljää vuotta joko lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi. Neljää vuotta lyhyempi sitoutuminen on mahdollista tapauksissa, joissa tutkijaopiskelija on tehnyt väitöskirjaansa muulla rahoituksella ja siirtyy tutkijakouluun kesken väitöskirjatyön. Nelivuotiskautta ei pääsääntöisesti tulisi pidentää.

Tutkijankoulutettavien palkkoihin osoitettava toimintamenomääräraha sovitaan 2010 alkaen osana tulossopimusmenettelyä Suomen Akatemian hallituksen tekemän tutkijakoulupaikkapäätöksen perusteella opetusministeriön ja yliopiston välillä ilman erillistä opetusministeriön päätöstä tutkijankoulutuspaikoista. Vuoden 2011 lopussa päättyvät viimeiset kesäkuussa 2006 tehdyn tutkijakoulupäätöksen perusteella rahoitettavat tutkijakoulupaikat, joiden vuosirahoituksesta yliopistot ovat saaneet opetusministeriön kirjeen talvella 2008 (OPM/1/525/2008). Tutkijankoulutukseen osoitettava toimintamenomääräraha tulisi nelivuotisen täysipäiväisen koulutusjakson mahdollistamiseksi käyttää pääsääntöisesti sinä vuonna, jolle se on osoitettu.

Yliopisto vastaa siitä, että tutkijakoululaisen palkka on yliopistojen palkkausjärjestelmän mukainen. Opiskelijalle yliopiston henkilökuntaan kuuluvana mahdollisesti osoitettavat muut kuin väitöskirjatyöhön suoraan liittyvät tehtävät eivät saa vaarantaa täysipäiväistä väitöskirjatyötä. Sivutoimi-ilmoitukset ja sivutoimiluvat yliopisto on oikeutettu ja velvoitettu tarkastelemaan samalla vastuullisella tavalla kuin muun henkilökunnan kohdalla.

Opetusministeriö osoittaa palkankorotusvarat yliopistojen palkkamenojen kokonaissumman mukaan kullekin yliopistolle, jotka huolehtivat kaikkien henkilöstöryhmien palkkojen tarkistuksista. Korotuksia ei enää erikseen kohdenneta tutkijakouluille.

3. Äitiys- ja vanhempainvapaat sekä hoitovapaat

Äitiys- ja vanhempainvapaa sekä hoitovapaa pidentävät tutkijakoulukautta vapaan keston pituisella ajanjaksolla. Tutkijakoulun on toiminnassaan varauduttava em. vapaiden aiheuttamiin tutkijankoulutuskausien pitenemiseen. Yliopistojen tulee tutkijakouluihin sitoutuessaan ottaa huomioon tutkijakoululaisten äitiys- ja vanhempainlomien sekä hoitovapaiden aiheuttamat kustannukset samaan tapaan kuin muun henkilökunnan kohdalla. Opiskelijalla on oikeus sovitun pituiseen koulutukseen huolimatta siitä, että tutkijakoulu voi lopettaa toimintansa em. vapaiden aikana.

4. Tutkijakoulutietojen keskitetty saatavuus yliopistossa

Yliopistossa on oltava kootusti saatavissa tieto yliopiston sisäisistä tutkijakouluista sekä niistä tutkijakouluista, jossa yliopiston laitos tai muu organisaation osa on mukana. Tutkijakoulun pitää pystyä seuraamaan tutkijakoulun opiskelijoiden lukumäärää ja rahoituslähteitä sekä opetukseen osallistuvien muiden opiskelijoiden määrää. Järjestelmällinen tiedonkeruu mahdollistaa tutkijakoulujärjestelmän seurannan ja arvioinnin sekä

nykyistä tehokkaamman osallistumisen kansainväliseen tutkijankoulutusyhteistyöhön.

Verkostomaisissa kouluissa ei välttämättä riitä tutkijakoulupaikkoja kaikille osallisille jokaisella hakukierroksella, mikä ei saa vaarantaa osapuolten yhteistyötä. Yliopiston on osaltaan huolehdittava siitä, että tutkijakoulujen johtajat, koordinaattorit ja johtoryhmät tietävät tutkijakoulun päätöksenteon menettelyt sekä osaavat soveltaa yliopiston henkilöstöpolitiikkaa ja noudattaa voimassa olevia ohjeita, säännöksiä ja sopimuksia. Myös tutkijakoulujen opiskelijoille on esiteltävä päätöksenteko- ja vastuurakenteet sekä tutkijakoulua koskevat ohjeet.

Verkostomaisissa tutkijakouluissa on laadittava toimintaohje erityisesti niihin tilanteisiin, joissa mukana olevat organisaatiot toimivat eri tavalla ja joita eivät suoraan ohjeista edellä mainitut ohjeet, säännökset ja sopimukset. Myös kiistatilanteisiin on ennalta laadittava toimintaohjeet.

5. Tutkijakoulujärjestelmän tulevaisuus

Tutkijakoulujärjestelmää kehitetään tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran toimenpideohjelman [1]mukaisesti osana neliportaista tutkijanurajärjestelmää[2]. Tutkijankoulutusvaihe on ensimmäinen tutkijanuran porras ja väitöskirjatyöntekijästä suositellaan käytettäväksi nimikettä nuorempi tutkija.

Tutkijakoulupaikkapäätöksenteko siirrettiin opetusministeriöstä Suomen Akatemiaan 1.1.2008 alkaen, minkä jälkeen Suomen Akatemialla on kokonaisvastuu tutkijanurasta. Opetusministeriö edelleen vastaa tutkijankoulutuksen linjauksista ja tulosohjaa sekä yliopistoja että Suomen Akatemiaa. Tutkijakouluhaku järjestetään joka toinen vuosi, seuraavan kerran 2010. Vuoden 2008 haussa rahoitusta on lisätty tutkijankoulutuspaikkojen määrän kasvattamiseksi. Tavoitteena on, että entistä suurempi osa väitöskirjatyöntekijöistä olisi nykyistä suunnitelmallisemmassa koulutuksessa niin tutkijakouluissa kuin niiden ulkopuolella.

Suomen Akatemia tehostaa tutkijakoulujen seurantaa ja osallistuu tutkijakoulujärjestelmän kehittämiseen. Tieteellisen laadun lisäksi seurataan tutkijakoulujen toiminnan ja prosessien laatua.

6. Tutkijakoulujen koordinaattorit

Vuoden 2008 tutkijakouluhakuun opetusministeriö on antanut Suomen Akatemialle ohjeen päättää enintään 20 tutkijakoulukoordinaattorin paikasta. Opetusministeriön kustantamia koordinaattoripaikkoja on tarkoitus asteittain vähentää, sillä korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen myötä verkostoyhteistyö on yliopistojen vakiintunutta toimintaa.

---

[1] Toimenpideohjelma tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittämiseksi 2007-2011. OPM 2007:7.
[2] Neliportainen tutkijanura. OPM 2008:15.

7. **Opetusministeriön tutkijakouluasioiden yhteyshenkilöt**
Lisätietoja tutkijankoulutuksesta antavat opetusneuvos Erja Heikkinen (erja.heikkinen@minedu.fi, puh. 09-1607 7029) ja ylitarkastaja Eeva Kaunismaa (22.9.2008 alkaen, eeva.kaunismaa@minedu.fi, puh. 09-1607 6960). Yliopistojen henkilöstöasioista ja palkkausjärjestelmistä lisätietoja antaa opetusneuvos Juhani Dammert juhani.dammert@minedu.fi, puh. 09-1607 7489).

Ylijohtaja Sakari Karjalainen

Opetusneuvos Erja Heikkinen

TIEDOKSI Suomen Akatemia